

Kritiskt tänkande

Det är glädjande att läsa humanisternas tankar om det öppna samhällets villkor. Tänkvärt är bl a att FN:s deklaration om mänskliga rättigheter skulle kunna förena alla människor. Närmare bestämt är det väl rentav så att den är en sammanfattning av de värderingar som vuxit fram i det kristna Europa. I varje fall har den katolske filosofen Jacques Maritain varit med och hållit i pennan.

Om man kallar det religion har mindre betydelse, eftersom gränserna flyttar sig hela tiden. Redan Paulus slog fast att hedningarna har ett samvete. En annan katolik, Anders Piltz, har konsekvent kritiserat uttrycket kristen etik, som ofta använts av bl a kristdemokrater. Etiken är allmängods på samma sätt som fysiken, men eftersom samhällen med starka gudsbegrepp upptäckte den har den blivit förknippad med religioner.

Jacques Maritain tröttnade på naturvetenskapen, som han tyckte var en alltför snäv grund för ett mänskligt samhälle. Naturvetenskapen drivs i hög grad av tekniska applikationer och blir lätt en husgud för människor med begränsade samhällsmål. Det är känslan för det absoluta, allmängiltiga, som behöver odlas, och därtill krävs en prioritering av logik och den filosofi som för den franske konvertiten blev vetenskapernas drottning.

Humanismen i populär tappning är förmodligen ett barn av den scientism (övertro på vetenskap) Maritain kritiserade. Den kan därför inte besvara människans djupare frågor.

I FN hävdade Maritain att man aldrig skulle komma överens om man försökte bygga deklarationen på vetenskap. En evig diskussion skulle bli följd. Istället föreslog han att man började med att samla ihop minsta gemensamma praktiska värderingar från respektive land.

Grunden för Maritains tankar är inte oväntat Aristoteles och Thomas av Aquino. Liksom de grundar han sin filosofi på erfarenhet från sinnen med tillägg av det som kan härledas från de första principerna (metafysiken). Maritain försvarade alltså filosofin. Att enbart lita till naturvetenskap slår lätt över i materialism. Ofta leder detta till katastrof, som i Hitlers tredje rike liksom Sovjetsamhället.

Skillnaden mellan kritiskt tänkande och kristet tänkande behöver kanske inte vara så stor.

Vigilius Ioncopensis